

Horváth Mihály Történelemverseny  
középiskolások számára

2014

**Vallás és vallásosság  
az ókori görög-római világban**

**ESSZÉ**

**120 perc**

**Név:** \_\_\_\_\_

**Iskola neve:** \_\_\_\_\_

**Javító tanár neve nyomtatott betűkkel:** \_\_\_\_\_

**Javító tanár aláírása:** \_\_\_\_\_

**Mutassa be a mellékelt források, továbbá saját ismeretei alapján a jóslás, a jóslatok és a babonaság szerepét a görögök és a rómaiak életében!**

*Válaszában térjen ki a görög és a római vallás hasonlóságaira és a kettő közötti különbségekre is!*

*Utaljon a jósok, jóshelyek és konkrét jóslatok eseményeket befolyásoló szerepére, de ne írja meg ezeknek az eseményeknek a részletes történetét!*

**A.** „Így hát megvárták a holdtöltét. Közben Hippiász, Peiszisztratosz fia elvezette a perzsákat a marathóni síkságra. Előző éjjel azt álmodta, hogy saját anyjával hál együtt. Ő ezt az álmot úgy magyarázta, hogy amikor majd visszajut Athénba, újra megszerzi a hatalmat, és öregkorában ott fog meghalni. Ilyen következtetést vont le tehát álmából. Másnap [...] elrendezte a partra szálló hadsorokat. Intézkedés közben egyszer csak nagyot tüszentett és heves köhögés fogta el. Benne járt már a korban, úgyhogy a legtöbb foga laza volt, s most a heves köhögéstől kiköpte az egyik ilyen meglazult fogát a homokba. Mindent tűvé tett érte, de hiába, s ekkor Hippiász felsóhajtott, és így szólt a körülötte állókhoz: 'Ez a föld nem a miénk, és soha nem fogjuk tudni leigázni. Amennyi nekem járt belőle, azt a fogam megkapta.'” (Hérodotosz)

**B.** „Ilyesfélét mondtak [a hírnökök]: – Óh, athéniak, fogadjátok jó szívvel Peiszisztratoszt, akit minden ember közül leginkább megtisztelve maga Athéné vezet vissza a fellegvárba. A hírnökök mindenfelé megfordultak ezzel a beszéddel, a nép között pedig nyomban elterjedt a hír, hogy maga Athéné vezeti vissza Peiszisztratoszt. [...] Ott isteni küldetéssel Peiszisztratosz elé lépett Amphilütosz, az akarnániai jós, és hexameterben ezt a jóslatot mondta neki:

’Már kivetted a szálát, a háló is kiterítve,  
hold süt az égen, a tonhalak úsznak az éjben előre.’”

A jós isteni ihletben mondta ezt, Peiszisztratosz pedig, elérve a jóslatot, kijelentette, hogy megfogadja, s katonái élére állt. A városbeli athéniak akkor éppen ebédeltek, s az ebéd után egyesek kockáztak, mások aludtak. Peiszisztratosz katonái rajtuk ütöttek és megfutamították őket. Futásuk közben Peiszisztratosznak nagyon okos ötlete támadt arra vonatkozóan, hogy az athéniak ne gyűljenek össze, hanem szóródjanak szét. Fiait lóra ültette és előre küldte. Ezek utolérték a menekülőket, Peiszisztratosz meghagyása szerint beszéltek hozzájuk, hogy ne féljenek, hanem ki-ki térjen vissza otthonába.

Az athéniak engedelmeskedtek, Peiszisztratosz pedig így vette birtokába harmadszor is Athént. [...] Peiszisztratosz tehát Athén ura lett...” (Hérodotosz)

**C.** „A végzet azonban, ha nem váratlan is, elkerülhetetlen. Kétségtelen, hogy az események előtt sok csodás jelet és jelenséget láttak – legalábbis ezt mondják. [...] Sztrabón, a bölcslő beszéli el, hogy több ember mintha belülről izzó lánggal égett volna; egy katona szolgájának a fél keze hirtelen kigyulladt, és amikor a láng kialudt, a szolga sértetlen maradt. Ugyancsak ő beszéli el, hogy egy alkalommal, amikor Caesar áldozatot mutatott be, az áldozati állat szívét nem találták, s ez igen baljóslatú előjel, mert nincs olyan élőlény a természetben, amely szív nélkül életben maradna. Sokan szem- és fültanúi voltak a következő jelenetnek is: egy jó figyelmeztette Caesart, vigyázzon, mert nagy veszély fenyegeti azon a márciusi napon, amelyet a rómaiak a hónap idusának neveznek. Ezen a napon Caesar, útban a senatus ülésterme felé, találkozott a jóssal, és tréfálkozva így köszöntötte: 'Íme, érkezett március idusa!' Mire az halkán csak annyit mondott: 'Elérkezett, de még nem múlt el.'” (Plutarkhosz)

**D.** „A legfontosabb tényező, amelyben véleményem szerint a rómaiak állama fölényben van más államokkal szemben, az az istenekre vonatkozó felfogásuk. Úgy vélem, hogy amit más államoknál kárhóztatni szoktunk, éppen az fogja össze a rómaiak ügyeit – és pedig a babona. Ezt a lehető legkomolyabban veszik figyelembe, és érvényesítik mind a magánéletükben, mind pedig a város közügyeiben. Sokak szemében meglepőnek tűnhet ez a dolog; én azonban úgy gondolom, hogy illetően ténykedésükben a tömegre vannak tekintettel. Ha ugyanis csak bölcsek lakta állam megszervezése lett volna a feladat, aligha lett volna szükség az efféle módszerre. De mivel minden tömeg ingatag, hajlamos jogtalanság elkövetésére, oktalan gyűlölködés és vad szenvedély tölti el, nincs más hátra, mint hogy homályos félelem és szorongó hangulat keltésével tartsuk féken. Így tehát azt gondolom, hogy a régiek az isten-fogalmat és az Alvilágról alkotott elképzeléseket nem meggondolatlanul, nem is ötletszerűen terjesztették el a tömegek között. [...] Mert hogy másról ne is beszéljek, a hellének között a közügyek intézőire – bár tízen is ellenjegyzik s pecsétükkel látják el a nyugtát, és kétannyi tanút hívnak hozzá – még egy talentumnyi összeget sem lehet tisztességgel rábízni; a rómaiak viszont sokkal nagyobb összeget bíznak rá magistratusaikra és legatusaikra, s azok mégis becsülettel járnak el, kizárólag ezért, mert köti őket az eskü szentsége. Más népeknél nehéz találni olyan embert, aki távol tartja kezét a közpénzektől és tiszta az effajta bűnöktől; de ugyanilyen nehéz Rómában olyan emberre lelni, akit efféle bűnös praktikán rajtakaptak volna.” (Polübiosz)

